

МЕЖДИННА ОЦЕНКА

НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛОВДИВ (2005-2015)

НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ПЛОВДИВ (2005-2015)	1
Резюме на Междинната оценка на ОСР - Пловдив	2
1. Методика на междинната оценка	4
2. Текущо изпълнение	6
3. Резултати от изпълняваните дейности.....	19
4. Преглед на стратегическата валидност.....	21
5. Оценка на прилаганите процедури за координацията на ОСР.....	24
6. Препоръки на Междинната оценка на ОСР - Пловдив	25
Приложение 1: Определения за категориите индикатори за вложения, продукти, резултати и въздействия.....	32
Приложение 2: Таблица за качествена оценка на изпълнението на приоритетите и мерките на Областна стратегия за развитие на област Пловдив	33
Приложение 3: Анкета за прилагането на ОСР – Пловдив от страна на общинските администрации	35

град Пловдив, Декември 2010

Резюме на Междинната оценка на ОСР - Пловдив

Основната цел на настоящата междинна оценка на изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Пловдив е да осигури независима и актуална информация, анализ и оценка за постигнатите резултати от прилагането на стратегията, и за хода на изпълнение на нейните цели и приоритети. Оценката се извършва съгласно актуалния Закон за регионално развитие, и по-специално в съответствие с чл. 33, ал.1 , и чл. 36, ал. 1. от него.

Оценката преследва и следните специфични цели:

1. Да извърши независима и качествена междинна оценка на областната стратегия за развитие на област Пловдив.
2. Да направи препоръки за:
  - необходимостта от промени по отношение на проекта на АДИ на ОСР на област Пловдив, както и при подготовката на ОСР за периода 2014-2020 г.;
  - необходимите действия на административните структури и областните съвети за развитие във връзка с по-нататъшното изпълнение на ОСР;
  - подобряване на действията по прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на ОСР.
3. Да направи препоръки за подобряване на организацията и координацията на компетентните органи за изпълнение на областната стратегия за развитие.

Съобразно завареното положение, оценителският екип счете за най-подходящо да организира своята работа около подхода на изчерпателния преглед на наличната информация за дейностите, съответстващи на конкретни приоритети на областната стратегия, предприемани от областната администрация, общините, доставчиците на обществени услуги, министерствата и държавните/изпълнителните агенции на територията на областта, насочени към оказване на публична подкрепа за развитие на обществената инфраструктура и човешките ресурси. Макар че този подход не позволява да бъдат дадени стриктни и изчерпателни отговори на контролните въпроси от Методиката за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия, той дава възможност да бъдат открити актуалните процеси на територията на областта, като при това се изследва тяхната корелация със

заложените областни приоритети, и се дадат препоръки за евентуалното по-нататъшно осъществяване на подобни публични интервенции.

По отношение на дейностите за изпълнение на приоритетите на ОСР, екипът установи, че по много от тях подобни дейности се извършват от страна на общините, областната администрация, териториалните поделения на изпълнителните и държавни агенции и на националните министерства. Работи се, макар и относително слабо интензивно по Приоритет 1 за повишаване конкурентоспособността на областната икономика и Приоритет 2 за развитие на селското и горско стопанство. Интензивна работа се осъществява по Приоритет 3 за развитие и модернизация на техническата инфраструктура, и по Приоритет 4 за социалната инфраструктура, социалната среда и развитието на човешките ресурси. В малка степен е реализираното по Приоритет 5 свързан с опазване и устойчиво ползване на природното и културно наследство, Приоритет 6 по отношение на устойчивия туризъм и Приоритет 7 касаещ партньорството за интегрирано регионално и местно развитие.

Екипът установи и наличието на някои конкретни забавени дейности в изпълнение на приоритетите на областната стратегия, които на даден етап са били планирани, но след това изпълнението им е разсрочено. Става дума конкретно за общински проекти, неуспешно кандидатствали за подкрепа по програми на ЕС.

По отношение на съответствието (релевантността) на заложената и осъществявана областна стратегия, екипът за оценка анализира три водещи аспекта на това съответствие: на областната стратегия с идентифицираните потребности и приоритети в периода на подготовката на документа; постигнатото между-документално съответствие на областната стратегия с приоритетите и интервенциите на плановете за общинско развитие на обхванатите общини, Регионалния план за развитие на Южен Централен район и актуалното стратегическо съответствие с тенденциите и оказаните въздействия на територията на област Пловдив.

Екипът за междинна оценка извърши и преглед на значимите стратегически обстоятелства, настъпили след приемането на ОСР – Пловдив през 2007 г. Като такива ние считаме

придобиването от България на статут на държава-членка на Европейския съюз, между-континенталната финансова и стопанска криза, и промяната на границите на Южния Централен район по искане на Евростат, в резултат на установено разминаване (непокриване) на минималните изисквания за това териториално равнище от съседния Юго-Източен планов район.

Въз основа на направените проучвания и анализи, екипът изработи набор от конкретни *препоръки за подобряване на осъществяването и обществената ползност на ОСР* (представени детайлно в част 6). Препоръките са групирани в следните категории:

- Препоръки за по-доброто изпълнение на ОСР 2005-2013.
- Препоръки за подобряване на координацията и партньорството.
- Препоръки за текущото наблюдение на ОСР.
- Препоръки за АДИ на ОСР 2005-2013.
- Препоръки за подготовката на ОСР 2014 – 2020.

1. Методика на междинната оценка

В своята работа екипът за междинна оценка се ръководеше преди всичко от Методиката за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие и от представеното Техническо задание. В по-широк план бяха следвани и приложимите официални документи с ръководствата и насоките на ЕК¹ за периода 2007-2013, конкретно Инструмента за оценка на социално-икономическото развитие (EVALSED), и Работен документ 5: Оценка през програмния период (в съответствие с препоръката на т. 3.4. от Методиката за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие). По отношение на индикаторите екипът следваше определенията и указанията на Работен документ 2: Индикатори за наблюдение и оценка (вж. Приложение 1).

---

¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.htm

В хода на своята работа екипът за междинна оценка установи, че в случая с ОСР Пловдив са налице всички допустими рискове, описани подробно в т. 6.2. на Техническото задание, което поставя сериозни, и в някои аспекти непреодолими препятствия пред прецизността и детайлността на оценката. Съгласно получената от екипа за междинна оценка информация, ОСР Пловдив не съдържа индикатори за количествено измерване на своите цели, приоритети и дейности (като начални, междинни или целеви стойности), както и процедури за тяхното наблюдение и отчитане. В допълнение към това, стратегията няма и фиксиран график за своето изпълнение.

Тези заварени обстоятелства поставят съществено ограничение пред осъществяването на обективна междинна оценка на стратегията, и по-общо пред нейното цялостно наблюдение и контрол. Те конкретно възпрепятстват оценителите да отговорят обосновано на въпросите от Методиката за междинна оценка на ОСР във връзка с нейните количествени цели и тяхното изпълнение към даден момент.

В тази връзка екипът се съобрази с препоръката² на т. 3.4. от Методиката, и със Златните правила за практическото прилагане на подхода EVALSED³. Работата по междинната оценка беше организирана около поучаването на достъпната информация за дейностите, предприемани от областната администрация, общините, доставчиците на обществени услуги, министерствата и държавните/изпълнителните агенции на територията на областта, насочени към оказване на публична подкрепа за развитие на обществената инфраструктура и човешките ресурси, съответстващи на конкретни приоритети на областната стратегия. Макар че този подход не позволява да бъдат дадени стриктни и изчерпателни отговори на контролните въпроси от Методиката за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия, той дава възможност да бъдат открити актуалните процеси на територията на областта, като при това се изследва тяхната корелация със заложените областни приоритети,

---

² „Практиката с оценките и ситуацията с ОСР сочи, че в много случаи при оценката един по-непрецизен оценителен подход може да се окаже по-полезен от разгънатите класически методи, тъй като осигурява навременна оценка или просто е единствената разумна възможност за оценка.”

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_evalsed.pdf

и се дадат препоръки за евентуалното по-нататъшно осъществяване на подобни публични интервенции.

2. Текущо изпълнение

2.1. Водещи дейности по приоритетите на ОСП

По **Приоритет 1** свързан с повишаване конкурентоспособността на областната икономика, специално внимание е насочено към изследователската дейност, иновациите, изграждане на бизнес мрежи и клъстери и усъвършенстване на местната бизнес инфраструктура.

В тази сфера са реализирани от края на 2007 г. два проекта по схемата за изграждане на центрове за технологичен трансфер по програма ФАР ФМ **2005/017-353.10.06** на територията на област Пловдив към Института за зеленчукови култури и към Аграрния университет.

Отново по програма ФАР – ИСС е финансирано изграждането и оборудването на центрове в системата на Националната занаятчийска камара, вкл. и регионалната структура в град Пловдив. Спектърът от услуги, които първоначално ще бъдат предоставяни на занаятчийските предприемачи, ще се ограничи до няколко ключови области: право; финанси и счетоводство; стартиращи фирми и управление на бизнес; стандартизация, сертифициране и управление на качеството; околна среда

От другите проекти с насоченост към бизнеса интерес представляват одобрените по програма ФАР-ИСС ФМ 2005 клъстери **„Лазери и оптика” – Пловдив** (обединяващ 17 производствени фирми от подотрасъла, Технически университет – София филиал Пловдив и ПУ „Паисий Хилендарски” чрез физическия си факултет) и клъстер "Енерджи Юг" с насоченост към възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност.

Мярка 1.5 от **Приоритет 1** е насочена към сектора на хранително-вкусова промишленост. Пловдив запазва водещата си роля на университетски и научен център в тази сфера в национален и над-национален мащаб благодарение на университетите и научните институти. В периода преди разработването на ОСП (2004-2005) област Пловдив е избрана

за пилотна по линия на проект на италианския регион Емилия-Романия за насърчаване на клъстерите и подкрепа за развитието на хранително-вкусовата индустрия чрез установяването на контакти с италиански партньори, но към настоящият момент липсват данни за развитието на това сътрудничество. Общия дял на производството на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия възлиза на 28 % от брутните приходи от продажби (данни 2009 г., НСИ), което е показателно за значението на отрасъла в икономиката на област Пловдив.

Наблюдава се и продължаващо развитие на област Пловдив в качеството ѝ на център за иновации, научни изследвания и стандарти за качество. Към 26.11.2010 г. валидните ISO 9001 на територията на област Пловдив сертификати са 489, броя на сертификатите по ISO 14001 възлиза на 58, **ISO 27001:2005 - два (единият от които е на Областна администрация)**, HSAS 18001 - 60 сертификата, **ISO 22000:2005 - 28 сертификата и стандарт HACCP - 19 сертификата**. В началото на периода на действието на областната стратегия за развитие - 2005 година броя на сертификатите е бил под 10% от този към настоящия момент.

По отношение на технологичната модернизация с подкрепата на по програма "ФАР-ИСС" активността в периода 2005-2007 нарасна значително и в **област Пловдив бяха финансирани проекти свързани както с обновяването на производствения процес, така и за въвеждането на стандарти за качество, безопасност на работния цикъл и храните /ISO, HACCP, OHS/**. След стартирането на Оперативна програма "Конкурентноспособност на българската икономика 2007-2013г." и първоначалният ентузиазъм от бизнеса след втората схема свързана с технологична модернизация се наблюдава значителен спад при подаването на проектно-предложения. Конкретно за схема "BG161PO003-2.1.06 "Технологична модернизация в малки и средни предприятия", която беше отворена до 10ти август подадените проекти са само 86 от областите Пловдив, Пазарджик и Смолян. Като основни причини за намалената активност могат да бъдат отбелязани липсата на капацитет за подготовка и реализацията на проектно-предложението и наличие на достатъчен финансов ресурс.

Приоритет 2 от Областната стратегия за развитие е насочен към развитието на селското и горско стопанство. През разглеждания период са предприети дейности по линия на общонационална инициатива на Държавен фонд "Земеделие", провеждащ обучения за земеделските производители, с приоритетна насоченост към младите земеделски производители (до 40 годишна възраст). Извършен е ремонт и поддръжка на хидромелиоративните съоръжения с разположение на прилежащите територии на р. Стряма, язовир „Пясъчник”, язовир Попово и други съгласно Мярка 2.5. На територията на област Пловдив се осъществява подкрепа при производството на екологично чиста земеделска продукция, като в община Карлово се намира една от първите сертифицирани в България ферми.

За съжаление много малко е постигнатото по отношение на модернизирание на стопанствата, стимулиране на кооперирането и подпомагане създаването на организации на производители.

Одобрените и успешно реализирани проекти по програма САПАРД на територията на област Пловдив са 221 проекта възлизащи на обща стойност на субсидията 61 333 887,33 лв, разпределени както следва: Мярка 1 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на земеделски производители за инвестиции в земеделски стопанства 126 проекта с 22 586 559.09 лв субсидия; Мярка 2 за подобряване преработката и маркетинга на селскостопански и рибни продукти 18 проекта с 20 310 028.04 лв субсидия; Мярка 3 за развитие и разнообразяване на икономическите дейности, предоставяне на възможности за многостранни дейности и алтернативни доходи 32 проекта с 7 937 557.43 лв субсидия; Мярка 7 за обновяване и развитие на селата, опазване и съхраняване на селското наследство и културни традиции 13 проекта с 5 423 866.8 лв субсидия; Мярка 8 за развитие и подобряване на междуселищната инфраструктура 3 проекта с 4 764 798.74 лв субсидия и Мярка 11 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за развитие на селскостопански дейности, целящи опазването на околната среда до настоящия момент са платени 29 проекта с 311 077.23 лв субсидия. От Мярка 321 "Основни услуги за икономиката и населението на селските райони" са одобрени проекти за общините Садово, Първомай, Хисаря, Калоянова и Сопот като всички проекти са насочени към подобряване

на ВиК мрежата. По Мярка 322 "Развитие и обновяване на селата" одобрени за финансиране към 08.12.2010 г. са проекти на общините Калояново, Кричим и Брезво за благоустрояване населените места.

На територията на областта започна реализацията и на проекти по мярка 312 "Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятията" от Програмата за развитие на селските райони, насочени към разнообразяване на не-земеделските дейности в общините съгласно Приложение 2 от програмата. Съгласно официалните отчети на Държавен фонд "Земеделие" за изпълнението на програмата, основно проектите са концентрирани в туристически дейности и възобновяемите енергийни източници.

Още една дейност в съответствие с Приоритет 2 на ОСР е развитието на Местните инициативни групи (МИГ) по ос 4 (Лидер) на Програмата за развитие на селските райони. Към момента одобрени за предоставянето на финансова помощ по под-мярка 431-2 „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони” по Ос 4 ЛИДЕР на Програмата за развитие на селските райони са проекти, в които участват общините Садово, Първомай, Марица, Брезово, Перушица, Раковски, Стамболийски и Лъки. В процес на оценка са проекти за практическа реализация на Местните стратегии за развитие, като сумите, които местните инициативни групи могат да получат са между 1 и 2,5 милиона евро.

Един водещ приоритет от ОСР – Пловдив, по който се извършват значителен обем дейности е **Приоритет 3** за развитие и модернизация на техническата инфраструктура. Водещи тематични области са околната среда и транспорта.

В областта на *околната среда*, изградени и въведени в експлоатация са **станции за пречистване на води в 11 града** от областта, като населени места, в които е **започнало изграждането на пречиствателна станция, без да е довършена, е 75.** Както и за останалите области от България, остава висок процентът на загубите при преноса на вода по изградената водопроводна мрежа. Като цяло качеството на питейната вода е добро. Водни режими за последните три години е имало в 19, 10 и 14 населени места, като с най-голям

брой жители от тях са Кричим и Перушица. За периода 2005-2010 г. на територията на областта са изградени и функционират станции за пречистване на води за 16 фирми, с капацитет от 50 куб.м. годишно за най-малката за винарна до 3 млн. 398 хил куб.м. за "КЦМ"АД. Обхванати са секторите хранително-вкусова промишленост (млекопреработване, консервна, месопреработка и колбасарство), винарство, електротехника и търговия.

По линия на Ос 1 Техническа помощ от Оперативна програма "Околна среда" се изпълнява проекти, свързани с бъдещата подготовка на инвестиционни проекти в общините Асеновград (два проекта), Брезово, Калояново, Карлово (два проекта), Кричим, Лъки, Марица (осем проекта), Първомай (два проекта), Родопи (два проекта), Садово, Сопот, Съединение и Хисаря.

Най-големите одобрени проекти с подкрепата на "Околна среда" на територията на област Пловдив са за община Хисаря свързан с разширяване и модернизация на ПСОВ - Хисаря за 22 млн. и 200 хил.лева и в град Сопот за модернизиране на ПСОВ, ВиК мрежа и довеждащи колектори на стойност над 18 млн. лева.

Положителен факт е наличието на програми за опазване на околната среда и управление на отпадъците почти във всички общини, както и тенденцията местните власти да инвестират в закупуването контейнери за сметосъбиране.

Съгласно предоставената справка от РИОСВ - Пловдив на територията на област Пловдив функционират три регионални депа за неопасни отпадъци - в с. Цалапица, община Родопи и в землището на град Карлово, за които е издадено комплексно разрешително от Министерство на околната среда и водите, както и регионално депо в Асеновград.

Работят и специализирано регионално депо за инертни (строителни) отпадъци в Първенец, община Родопи, съоръжение за третиране на биоразградими отпадъци в с. Шишманци, община Раковски с издадено комплексно разрешително от МОСВ и център за сортиране и

първична обработка на отпадъци в село Дъбене, община Карлово. Разделно събиране на отпадъците е въведено на територията на 11 общини както следва: Община Пловдив - на територията на всичките шест района, община Родопи - 14 населени места, община Карлово - 12 населени места, община Калояново - 7 населени места, община Асеновград - 7 населени места, община Садово - 5 населени места, община Марица - 4 населени места, община Стамболийски - 3 населени места, община Съединение - 2 населени места, община Раковски - за град Раковски, община Сопот - за град Сопот.

На територията на област Пловдив по Оперативна програма "Околна среда" се изпълняват проекти за **техническа помощ** свързана с управлението на отпадъците в общините Карлово, Лъки и Съединение. Трябва да се отбележи все още нерешеният проблем с ниския процент на рециклиране на отпадъците, както факта, че завода в Шишманци работи с една линия и не може да поеме обема, който би трябвало да обслужва.

В областта на транспорта, важни проекти в железопътния транспорт са модернизацията на линията Пловдив – Свиленград – турска граница разделен на три части. Първата част е Пловдив – Първомай, по който работи гръцката фирма „Терна” и е свършена почти цялата част от работата. Втората част е отсечката от Първомай до Свиленград, която беше спечелена от италианската фирма „Асталди”, но тя няма да завърши целия обект и ще го изпълни само от Димитровград, което означава, че през 2011 от Димитровград до Свиленград предстои друга процедура за избор на нов изпълнител. Третият последен участък е Свиленград – турска граница, с изпълнител чешката фирма „ОХЛ ЖС” АД, която трябва приключи работа към 15.07.2011г. И по трите отсечки от модернизацията на жп линията трябва да дадат възможност за достигане на скорост от 160 км в час. По оперативна програма "Транспорт" предстои и рехабилитацията на жп линията Пловдив – Бургас, която ще позволи на влаковете в различни отсечки да се движат с между 100 и 160 км в час. Към месец декември 2010 г. е в ход процедурата по оценка на офертите на кандидатите и до края на годината ще бъде избран изпълнител. Индикативната стройност на този проект е за около 360 млн. лв. В момента тече процедура за модернизацията на линията Септември – Пловдив – третият участък от линията София – Пловдив, за който са предвидени 250 млн.

евро за постигане на скорост от около 160 км в час. Като цяло трите участъка на линията Пловдив – Свиленград и жп линиите Пловдив – Бургас, Септември – Пловдив и довършването от участъка на Пловдив – Свиленград са за около 700 млн. евро.

В периода 2005-2010 регионалната структура на агенция “Пътна инфраструктура” е инвестирала средства в поддръжката на пътища от 1ви, 2ри и 3ти клас, мостови съоръжения и подпорни стени. Сред по-значимите са проектите за Път II-56 Югоизточен обход на гр. Пловдив. Подобект мост №2 над р. Марица; Път II-56 "Раковски-Павел баня-I-8"; Път II-56 "Павел баня-Раковски-I-8" - ремонт на ЖП надлези; Път II-86 "Пловдив-Асеновград-Смолянска област" и подпорни стени на км 44+922, 48+967; Път III-8611 "Белица-Загражден"; Ремонт на път III-375 "Любен-Съединение-Пищигово /Пазарджишка област/"; Кръгово кръстовище на път I-8 и II-86; Път III-866 "Смолянска обл.-Кричим-I-8" и стоманобетонен мост; бул."Кукленско шосе" в участъка от Митница Пловдив до път II-86; ремонт на настилка на мост на р. Марица; и “Изграждане на девет подпорни стени на път II-86 Пловдив-Смолян”; „Строителство на подпорни стени на път III-862 Пловдив-Лилково”, ремонт на път III-861 /II-86/-Югово - Лъки-възстановяване на подпорна стена и водосток и други. Общата стойност на средствата вложени от Агенция "Пътна инфраструктура" за област Пловдив в периода на действието на Областната стратегия за развитие възлизат на повече от 98 милиона лева, като най-голям е размера на инвестираните средства през 2009 - над 65 млн лева (заедно с финансирането по "Транзитни пътища 5" за път II-64 "Баня- АМ Тракия" от км 9+611 до 49+281 на стойност 27769000). Предстоящото допълнително финансиране по "Регионално развитие" и заемното споразумение със Световната банка ще дадат възможност за подобряване на пътната настилка и редуциране на пътно-транспортните произшествия в област Пловдив.

За периода 2005-2009 година общините също са реализирали значителен брой проекти свързани с подобряването на пътната инфраструктура и свлачищата като сред по-значимите са: рехабилитация път IV-56044 Стряма - Момино село от км 0+000 до км 7+000, община Раковски, общински път II-86 до манастир "Св. Св. Козма и Дамня" - община Куклен, ремонт на пътища в Чернозем, Ръжево конаре и др. в община Калояново, Рехабилитация на път III-8611 - с. Борово - м. Кръстова гора и превенция на свлачища, община Лъки, път

Кърнаре-Христо Даново, община Карлово, IV-56044-Пъдарско-Стрелци-Сърнегор община Брезово, Стамболийски-Триводици-Огняново PDV1325, община Стамболийски, път Православен-Драгойново-Буково община Първомай и др. Общата стойност на направените инвестиции в тази сфера съгласно представените отчети за капиталовите разходи възлизат над 47, 4 млн. лева /в т.ч. и от програми/.

По Оперативна програма "Регионално развитие" беше одобрен и изборът на консултант за град Пловдив по схема "Системи за устойчив градски транспорт" насочена към 7те най-големи града центрове на градски агломерации. На практика община Пловдив е конкретен бенефициент, като не се налага да се съревновава на конкурентен принцип и е достатъчно условие качеството на апликационната форма, техническите проекти и анализите да получи одобрение от страна на Управляващия орган на програмата. Реализацията през следващите няколко години ще позволи на града да модернизира автобусния, спирките на градския транспорт и светофарните уредби. Общия размер на цялата схема е 210 милиона евро, от които 27 милиона са потенциални за град Пловдив.

Сред важните фактори за цялостното развитие на област Пловдив е и положителното развитие на Международно летище Пловдив. Инвестициите на Летище Пловдив ЕАД в изграждането на модерен терминал по най-съвременни технологии, прилежащ нов паркинг към него, удължаването на перона и увеличеният брой самолетни стоянки, доставената нова наземна и самолетообслужваща техника са важни предпоставки за предоставяне на високо качество на услугите и за бързо развитие на Летище Пловдив. Позитивен сигнал в тази връзка е използването на летището като основна база на най-голямата в Европа нискобюджетна компания "Райънеър". Въпреки това към момента трафикът на Летище Пловдив е относително слаб с върхова 2007 г., когато през летището са преминали 104 000 пътника при потенциал за 500 000 пътника годишно.

Още една тема на интервенции във връзка с приоритет 3 е тази за градското възстановяване. В тази връзка стартиралата процедура за прием на проекто-предложения за изготвяне на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие е насочена към

центровете на градските агломерационни ареали. В област Пловдив това са град Пловдив и град Карлово, като съответствието с Интегриран план за градско възстановяване и развитие ще бъде задължително условие за финансиране на проекти за устойчиво градско развитие по линия на Структурните и Кохезионния фондове на ЕС за периода 2014-2020 г. и ще дадат възможност финансиране от фонда за градско развитие "ДЖЕСИКА" с насоченост към инвестиции с потенциал за генериране на приходи. По първоначална информация ще бъдат подкрепяни изграждането и развитието на търговски центрове, индустриални зони, ледени пързалки, паркинги, пазар и др.

Подкрепящо обстоятелство в тази връзка е наличието към момента на изготвяне на Междинната оценка на приет Общ устройствен план на община Пловдив, и текуща процедура на приемането на такъв в община Марица. На територията на област Пловдив е изготвена и пилотна за страната районна устройствена схема, включваща общините Пловдив, Куклен, Марица, Родопи и Садово.

Следващ активно изпълняван приоритет на ОСР е **Приоритет 4** за социалната инфраструктура, социалната среда и развитието на човешките ресурси. Инфраструктурните дейности в този приоритет са насочени преимуществено към подобряването на учебни заведения и болници. В зависимост от своите финансови възможности, общините инвестират различни суми за ремонт на училища и детски градини, с което се постига висок социален и икономически ефект. Социалният – по отношение на жителите (семействата), които са облагодетелствани от подобрените условия за отглеждане и възпитание на подрастващите, и икономически от гледна точка на редуцираните разходи за отопление в резултат на подобрената топло и хидро изолация на сградите. Заслужава да бъде отбелязан и прекият екологичен ефект от намалените емисии вредни газове и въглерод, с което се подкрепят и поетите от България ангажименти в тази сфера. Съгласно представените отчети за капиталовите разходи на част от общините и наличната информация за реализираните проекти с донорско финансиране инвестициите в образователната инфраструктура надхвърлят 81 милиона лева.

В периода 2005-2010 г. за подобряване на материално-техническата база на социалните заведения от област Пловдив са отделяни средства от общински и националния бюджет (основно Министерство на труда и социалната политика), както и финансираня по линия на програма "Красива България", ФАР-ИСС и Социално-инвестиционен фонд. След приемането на България за страна-членка на ЕС тези дейности продължават с подкрепата на оперативните програми за периода 2007-2013 г. Много добри възможности за подобряване на условията в домовете за деца лишени от родителски грижи се очаква да предостави схемата "Деинституционализация на социалните услуги" по ОП "Регионално развитие", която трябва да стартира през 2011, като планираната безвъзмездна помощ за отделен проект е до 2 милиона лева.

На 30.11.2010 г. беше подписан договор между Управляващия Орган на ОП "Регионално развитие" и Министерство на образованието и науката като конкретен бенефициент по Рамковата програма. Сред одобрените училища е и професионална гимназия "Ген. Владимир Заимов" в град Сопот, като общата стойност на проекта е над 1,14 млн. лева.

През април 2010 по оперативна програма "Регионално развитие" одобрение получиха проектите за ремонт на университетите по хранителни технологии и медицина в град Пловдив на стойност 2,748 млн. и 2,959 млн. лева.

В ход е и реализацията на схемите, насочени към подобряване на материалната база в болничните заведения. Наскоро беше одобрена Рамковата инвестиционна програма на Министерство на здравеопазването като конкретен бенефициент, предстои разглеждането и на проектните фишове. Университетската болница в град Пловдив е сред подадените лечебни заведения. Предстои стартирането на схемите за болничните заведения в общините, като по одобрената годишна програма стойността на проектите може да бъде до 6 милиона за общини в градските агломерационни ареали и до 5 милиона за 178-те малки общини. Ще бъде финансирано извършването на строително-ремонтни работи и закупуването на медицинска техника за подобряване на болничното обслужване.

Паралелно с инфраструктурните дейности, по Приоритет 4 са в ход и някои дейности за развитие на човешките ресурси. Дейностите се организират от мрежата на Агенцията по заетостта, и са насочени предимно към организирането на регулярни програми и мерки за заетост и обучение, и на специализирани курсове за придобиване на професионална квалификация. Обект на тези дейности са десетки хиляди жители на област Пловдив. Само през деветмесечието на 2010 г. на работа са постъпили 10 651 безработни, 224 безработни са завършили курсове за професионална квалификация, а в програми и мерки за заетост и обучение са включени 2153 лица.⁴

Във връзка с дейностите в социалната сфера е налице и повишаване на активността на местните власти и неправителствения сектор, като само по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" са одобрени и са в процес на реализация 15 проекта за социални асистенти, домашни помощници и грижа на хора с увеждания в общините Пловдив, Калово, Сопот, Марица, Асеновград, Първомай и Раковски. Местните власти партнират на неправителствения сектор по 13 проекта одобрени по схема BG051PO001-5.2.03 „За по-добро бъдеще на децата“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Важна роля за развитието на целия Приоритет 4 ще има приетата след широко обществено обсъждане и активното участие на всички заинтересовани страни Областна стратегия за развитие на социалните услуги.

Принос към осъществяването на приоритет 4 има и двата проект на областната администрация - Пловдив, допринасящи за осигуряването на достъпност на сградата за хора с увреждания.

По отношение на Приоритет 5, свързан с опазване и устойчиво ползване на природното и културно наследство най-много е постигнато при ефективно управление на съществуващите защитени територии и резервати, разработването на програми за възстановяване на територии с екологични проблеми и при предпазване от замърсяване на

---

⁴ Анализ на състоянието на безработицата и тенденциите на трудовия пазар в региона, обслужван от дирекция „Регионална служба по заетостта“ - Пловдив за деветмесечието на 2010 г.

повърхностните и подпочвените води. Незадоволителни са резултатите по отношение на популяризиране на природно и културно наследство, съхранение на културно-историческите паметници и археологически дейности, свързани с консервация и реставрация.

Във връзка с **Приоритет 6** по отношение на устойчивия туризъм е необходимо да се отбележи като положителни стъпки приетите през периода след 2005 програми за развитие на туризма, и формираните общински съвети за подкрепа на туризма. В рамките на възможностите на общините са инвестирани средства за подобряване на инфраструктурата в тази сфера и популяризирането на забележителностите. Грантова помощ от програма ФАР ФМ 2003 за развитие на културния туризъм получи община Асеновград, която и през 2010 получи одобрение на новия проект от ОП "Регионално развитие". Сред по-значимите проекти в тази сфера в процес на реализация са одобрените от Европейското икономическо пространство (с основен донор правителството на Кралство Норвегия) обновяване на Античния стадион в град Пловдив и основната реконструкция на Онбашиевата къща в община Карлово.

Реализацията на проекта за популяризиране на България като туристическа дестинация с конкретен бенефициент Министерство на икономиката, енергетиката и туризма и схемите "Интегрирани рекламни кампании на българския туристически продукт в Германия, Великобритания и Русия", "Провеждане на целогодишна рекламна кампания на България по водещи паневропейски телевизионни канали" и "Мултимедиен каталог на туристически обекти и електронен маркетинг на дестинация България" предвиждат важно място за град и област Пловдив.

Областната администрация има и осъществени дейности във връзка с **Приоритет 7** за партньорство за интегрирано регионално и местно развитие. По него са осъществени проектите „Транс-Балкански културен коридор Гърция-България-Румъния” (2007 г.) и „Челиндж” (2009-2010 г.). В периода на изпълнението на Стратегията са проведени значителен брой обучения свързани с укрепването на капацитета за подготовка на проекти

и разпространение на добри практики от страните членки на Европейския съюз при усвояването на финансови средства по различни програми на Общността.

2.2. Установени забавяния по набелязани изпълняващи дейности

С цел да компенсира заварения методически и информационен дефицит по количественото и времето отчитане на изпълнението на ОСР, екипът за оценка се запозна и с общинските планове, и с наличните доклади за дейността на общините на територията на Пловдивска област. На основата на тяхната информация, екипът установи наличието на конкретни дейности в изпълнение на приоритетите на областната стратегия, които на даден етап са били планирани, но след това изпълнението им е разсрочено. Става дума конкретно за общински проекти, неуспешно кандидатствали за подкрепа по програми на ЕС. Установените причини за отлагането на тяхната подкрепа са две:

- недостатъчен капацитет на общинските звена за управление на проекти, довел до отхвърляне на предложенията;
- ограничен финансов ресурс по отворените програмни процедури, оставил някои от одобрените проекти в състояние на изчакване поради текущото изчерпване на заделените средства.

Все по-осезателен става и до скоро пренебрегвания от страна на местните власти финансов капацитет свързан с възможността за мобилизиране на собствен и заеман ресурс при изпълнението на проекти /по различните програми с инвестиционен грантов елемент/. Изискването съгласно Закона за общинския дълг за не по-високо от 25% съотношение дълг/собствени приходи и обща субсидия довежда до практическа невъзможност за реализирането на стартирани проекти. Не трябва да бъде пропускано, че при получаването на заем трябва да бъде спазена нормативната уредба свързана с обществените поръчки, т.к. това е финансова услуга съгласно класификатора към закона. Общините биха могли да обслужват по-високи заеми само дългосрочно /с изключение единствено на град Пловдив/, а всички проекти по оперативни програми са краткосрочни - до 24 месеца. Единственото възможно трайно решение на този проблем се основава на привличането на солидни инвестиции на територията на съответната община водещи до нарастването на собствените приходи в местния бюджет и потенциала за получаване на "мостово" финансиране.

В допълнение към горното, постоянна бариера пред системното и своевременно осъществяване на публичните интервенции по ОСР е разминаването между нейния многогодишен характер и едногодишните бюджетни субсидии, на които се основава степента и тематичните области за изпълнение на общинските и областни интервенции.

2.3. Неадресираните приоритети на ОСР

Значителен дял от мерките на ОСР Пловдив са останали неадресирани с конкретни дейности. Препоръчително е обръщането на по-голямо внимание на Приоритет 1 (икономически растеж и конкурентноспособност). Косвени и по-скоро символични са предприетите дейности по Приоритет 5 (опазване и устойчиво ползване на природното и културно богатство), Приоритет 6 (Развитие на устойчиви форми на туризъм), и Приоритет 7 (насърчаване на регионалното и местно развитие чрез партньорство). Дори в приоритетите, по които се работи, ориентировъчно по половината до три-четвърти от включените мерки не са предприемани никакви действия. На базата на достъпната информация остава недоказана също и причинната връзка между наличието на ОСР – Пловдив и осъществяването на описаните по-горе дейности по нейните приоритети. Приложение 2 съдържа таблица с качествената оценка на екипа за степента на осъществяване на приоритетите и мерките на ОСР Пловдив.

3. Резултати от изпълняваните дейности

3.1. Продукти и резултати, ефикасност и ефективност

Настоящото състояние на информационното проследяване на изпълнението на ОСР не позволява изчерпателното оценяване на ефикасността и ефективността на продуктите, резултатите и въздействията от ОСР⁵, както и тяхното детайлно количествено описване^{6 7}.

---

⁵ На база обхвата на тези категории индикатори съгласно Работен документ 2 на ЕК: Индикатори за наблюдение и оценка (Приложение 1 към настоящата междинна оценка).

⁶ Редица проекти, за които екипът за оценка получи информация, са на фаза одобрение или междинно изпълнение. Въз основа на това, към периода на настоящата оценка те не са осигурили все още своите продукти, а също и последващите по-общи резултати и въздействия от тях.

⁷ В рамките на целия ЕС оценяването на социалните и икономически въздействия от нормативни актове (напр. приемане на стратегии и политики, устройствени схеми и др.) и организационни

Качествена оценка за изпълнението на отделните приоритети и мерки е включена в Приложение 2 към настоящата оценка.

3.2. Въздействия

Съществуват някои международни ръководства и методики за оценяване на оказваните въздействия от провеждани обществени политики и нормативни актове. В допълнение към екологичните^{8 9} и пряко преразпределителни въздействия (промяна на селективната/целева обществена подкрепа по целеви групи преди/след осъществяването на дадена политика), необходимо е да се прави и оценка на косвените социални въздействия от публичните интервенции. Конкретни общо-приложими канали, които могат да пренасят такива въздействия от провежданите политики, са наблюдаваните изменения в:

- заетостта;
- цените на пазарите за суровини и производствени мощности, продукти (потребителска кошница), и работна сила (заплати);
- достъпа до блага и услуги;
- преразпределянето на нефинансови активи (земя, сгради, средства за производство и др.);
- данъци и такси.¹⁰

Едно неотменимо предварително условие за прилагането на подобни детайлни и прецизни (количествени) подходи за оценка на въздействията от политики е осигуряването на широкообхватна и систематична база данни за обособените целеви групи, дейностите и продуктите на тези политики. Необходимо е по отношение на ОСР – Пловдив първоначално да се изпълни това условие, едва след това ще е възможно проучването и остойносттаването на тези въздействия.

дейности за административен капацитет и координация (партньорски мрежи, организиране на клъстери, местни инициативни групи и др.) е високо проблематично.

⁸ SEA, <http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

⁹ Extern-E, <http://www.externe.info/>

¹⁰ World Bank' Guide to Poverty and Social Impact Analysis,

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPSIA/0,,menuPK:490139~pagePK:149018~piPK:149093~theSitePK:490130,00.html>

3.3. Устойчивост

Съгласно информацията, получена в хода на настоящата междинна оценка, областната администрация подкрепя приоритетите, заложи в ОСР на област Пловдив. В допълнение към горното, по всички приоритети са налични публични субсидии с подходяща тематика. Наред с това, по своя характер областната администрация е конституирана като постоянно административно звено, и на дадения етап няма информации или очаквания нейното реструктуриране, като същото се отнася и за включените в рамките на област Пловдив общини. На основа на горните обстоятелства, а също така и предвид ангажимента на МФ да подкрепя дейността на областните и общински управи в рамките на републиканската бюджетна процедура, екипът за оценка счита, че е възможно и вероятно да бъде осигурена добра устойчивост за постигнатите резултати и въздействия по ОСР Пловдив.

4. Преглед на стратегическата валидност

По отношение на съответствието (релевантността) на заложената и осъществявана областна стратегия, екипът за оценка анализира три водещи аспекта на това съответствие: на областната стратегия с идентифицираните потребности и приоритети в периода на подготовката на документа; постигнатото между-документално съответствие на областната стратегия с приоритетите и интервенциите на плановете за общинско развитие на обхванатите общини, и на Регионалния план за развитие на Южен Централен район и актуалното стратегическо съответствие с тенденциите и оказаните въздействия на територията на област Пловдив.

4.1. Съответствие при подготовката на Областната стратегия

По мнението на екипа за междинна оценка на Областната стратегия, нейният анализ е детайлен и в значителна степен изчерпателен. На тази основа, всички приоритети на стратегията имат своята обосновааност в текстовете на анализа. От друга страна обаче, ние считаме, че седемте приоритета на стратегията са недостатъчно селективни, като формират прекалено широко „стратегическо ветрило” и в известна степен залагат на неефективния подход „всичко е приоритет”. Това положение не е изолирана слабост на приоритетите, а е заложено по-скоро като системна грешка още на етапа на анализа на силните и слаби

страни, възможностите и заплахите (SWOT) с неговите многобройни констатации. Докато на нивото на изпълняващите мерки в стратегията, запазването на техния голям брой е подходящо и препоръчително, то на нивото на областните приоритети то създава впечатление за избягване на необходимостта от правене на „стратегически избор/стратегически подбор”. В тази връзка екипът подкрепя предложеното намаляване в АДИ на броя на приоритетите на 4 броя.

Един специфичен пропуск на актуалната стратегия, както и на АДИ към нея, е липсата в нея на мерки, касаещи районите за целенасочено въздействие на територията на област Пловдив.

Още един аспект на стратегията на ОСР – Пловдив се отнася до нейното вероятно вътрешно териториално въздействие. Макар че не е експлицитно подчертано, стратегията има значителен потенциал да пренебрегне периферните населени места и целеви групи, с което би допринесла към изостряне на съществуващите териториални различия от типа „център-периферия”. Нашите основания за такава преценка са, че периферните общини и целеви групи имат значително по-нисък проектен капацитет и текущ финансов ресурс, което забавя или изобщо осуетява осъществяването на иначе необходими дейности за тяхната поддръжка и развитие.

4.2. Съответствие с плановете документи за регионално и териториално развитие

Наличната информация за подготовката на ОСР е, че тя е била одобрена през 2007 г., а преди това са били положени усилия тя да се съгласува с общинските и с регионалния план за развитие на територията на Южния Централен район. Това се подкрепя и от сравнението на приоритетите при различните документи, което показва редица конкретни сходства между тях. Въпросите за техническата и обществена инфраструктура, транспортните връзки, подкрепата за бизнеса и борбата с безработицата са отбелязани като съществени във всички разглеждани документи (макар и в различна последователност и задълбоченост).

От друга страна екипът за междинна оценка счита, че Областната стратегия не отчита в съществена степен специфичните териториални дадености и приоритети на нейната територия, общности и целеви групи, което е нейна слабост. Един конкретен по-ярък пример за това наблюдение е приоритетността на минно-добивната промишленост за община Лъки (включено още във визията на нейния общински план), което обаче не се открива в Областната стратегия. Друг такъв пример е визията на община Куклен за територия на етническо многообразие също неотразена на областно ниво.

4.3. Осигуряване на съответствие на ОСР с актуалните тенденции и въздействия

Едно съществено обстоятелство, настъпило след приемането на ОСР – Пловдив през 2005 г., е придобиването от България на статут на държава-членка на Европейския съюз. Една от тематичните области, в които това събитие дава отражение, е съобразяването на българската политика за регионално развитие с характера и добрите практики за регионално и териториално развитие в ЕС – както на централно ниво, така и в действащите документи по реда на ЗРР.

Следващо настъпило изменение на контекста на ОСР е попадането на нашата страна под влияние на между-континенталната финансова и стопанска криза през последните две години. Дефицитът на свободни финансови средства в националната и международната банкова система, и спадът на популателната способност в установени традиционни пазари се отразяват в няколко глобални и регионални тенденции:

- общ спад на стопанската активност и рентабилност, водещ до системно нарастване на безработицата;
- увеличаване на бариерите за навлизане на нововъзникващи предприятия;
- затруднения и потенциал за отлив на участници в капиталоемките стопански ниши, включително тези във връзка с различни етапи на иновационни и развойни дейности.

Още едно обстоятелство, настъпило през периода 2005-2010 г., е осъществяването промяна на границите на Южния Централен район по искане на Евростат, в резултат на установено разминаване (непокриване) на минималните изисквания за това териториално равнище от

съседния Юго-Източен район. По този повод през есента на 2007 г. област Стара Загора беше извадена от състава на Южния Централен район и прехвърлена към Югоизточния. Изваждането на област Стара Загора, която е с по-високи брутен вътрешен продукт, доходи и заетост от средните за страната, автоматично довежда до по-ниски икономически показатели за плановия район. Преимуществото на квалифицираната работна ръка с конкурентно заплащане спрямо други региони на страната и Европейския съюз, съчетано с активно участие и представяния на национални и международни форуми (в т.ч. чрез Българската агенция за инвестиции) може да доведе до сериозен приток на капитали, увеличаване на заетостта и цялостно стимулиране на развитието на област Пловдив. Във връзка с това обстоятелство не настъпват изменения в границите на област Пловдив, нито установяването на някакви нови структурни отношения, касаещи ОСР – Пловдив. По този повод екипът за междинна оценка счита, че тази териториална промяна не изисква актуализиране и преработване на приоритетите и мерките на стратегията.

5. Оценка на прилаганите процедури за координацията на ОСР

5.1. Стратегическа координация на работата по ОСР

Стратегическата координация на ОСР-Пловдив се осъществява от Областния съвет за развитие, който приема проекта за стратегията и може да съгласува предложения за изменения и дейности за изпълнение на нейните цели и приоритети. Работата на Областния съвет за развитие се подпомага от Областната група за стратегическо планиране и от служителите в областната администрация.

Съгласно получената информация, през периода 2007-2010 г. Областният съвет за развитие – област Пловдив не е имал активна координираща роля във връзка с ОСР (след нейното първоначално приемане). В съвета не са обсъждани теми във връзка със стратегията и не е извършвана стратегическа координация с общинските администрации, с Регионалния съвет за развитие или с други администрации и партньорски организации.

5.2. Оперативна координация

Оперативната координация на ОСР се извършва от Областната група за стратегическо планиране към област Пловдив. Такава група е създадена с решение на Областния съвет за развитие от 14.11.2008 г. Предлагало се е групата да изготвя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на Областната стратегия за развитие. Също така, било е предвидено групата да следи изпълнението на ОСР и да поддържа база данни с индикаторите за това изпълнение. Съгласно информацията на екипа за междинна оценка, през периода на своето съществуване групата не е предприела конкретни дейности за изпълнение на тези свои функции.

5.3. Осъществено партньорство с представители на целевите групи, обществено информиране

Процесът на разработване и осъществяване на ОСР – Пловдив не е е придружен с информации за събитията по осъществяване на партньорство, по отношение на времето на тяхното провеждане, привлечените участници, обсъжданите теми и направените предложения. По подобен начин, екипът за междинна оценка не получи информация за дейности и събития, предназначени да запознаят административните и обществени партньори с хода на осъществяването на стратегията.

6. Препоръки на Междинната оценка на ОСР - Пловдив

Във връзка с предните раздели на междинната оценка на ОСР, експертният екип разработи конкретни препоръки, насочени към по-нататъшното подобряване на нейната релевантност, ефективност и ползност. Препоръките, представени по-долу, са групирани в следните категории:

- Препоръки за по-доброто изпълнение на ОСР 2005-2013.
- Препоръки за подобряване на координацията и партньорството.
- Препоръки за текущото наблюдение на ОСР.
- Препоръки за АДИ на ОСР 2005-2013.
- Препоръки за подготовката на ОСР 2014 – 2020.

6.1. Препоръки за по-доброто по-нататъшно изпълнение на ОСР 2005-2013

Във връзка с подобряването на тяхното изпълнение, екипът за междинна оценка смята за препоръчително да се направи подробен преглед на осъществяваните дейности по приоритетите и да се предприемат мерки за тяхното актуализиране и по-оперативно осъществяване. Възможните стъпки за тази цел трябва да включват:

- подобряване на описанието и уредбата на механизмите за изпълнение на целите на ОСР-Пловдив, конкретно по отношение на включването на дейности и конкретните ангажименти за изпълнението на тези цели на областната администрация, общинските администрации, териториалните поделения на държавните и изпълнителни агенции и други ангажирани администрации (съобразно конкретиката на отделните дейности);
- обсъждане на създаването и въвеждането на проекто-стимули за подобряване на изпълнението на областната стратегия;
- допълнително акцентиране върху специфичната инициаторска и медиаторска роля на областната администрация при тяхното изпълнение;
- конкретизиране на механизмите за координация на осъществяването на ОСР, с акцент върху проактивния подход на областната и общинските администрации за осъществяването на информационни и популяризаторски функции.

6.2. Препоръки за подобряване на координацията и партньорството

По отношение на координацията на ОСР-Пловдив, екипът препоръчва засилване на активността на Областния съвет за развитие и на Областната група за стратегическо планиране, която до момента е ниска. Конкретно необходимо е да се осъществят техните функции свързани с изготвяне на ежегодни доклади за наблюдението на изпълнението на Областната стратегия за развитие и поддържане на база данни с индикаторите за изпълнението. В допълнение към това, подходящо е Областният съвет за развитие да започне да обсъжда системно изпълнението на отделните приоритети и предложения за тяхното териториално и общинско разпределение

По отношение на потенциално недостатъчния капацитет на общинските звена за управление на проекти, препоръчително е областната администрация в партньорство с общините да вземат мерки от типа на организиране на допълнителни обучения за подготовка и изпълнение на проекти, изграждане на интегрирано областно проектно звено и др.

6.3. Препоръки за текущото наблюдение на ОСР

Във връзка с бъдещото наблюдение на стратегията е необходимо да се предприемат три стъпки:

- Извършване на целеполагащо количествено остойностяване на целите и приоритетите на ОСР Пловдив;
- Разпределение на целевите стойности на ниво ОСР по общини (и евентуално други участници в изпълнението); и
- Установяване на отговорна структура, процедура и конкретен набор от индикатори за наблюдение, които да отбелязват изпълнението на ОСР като функция на времето – към даден момент, по отделните цели и приоритети на стратегията, както и с натрупване.

Екипът за междинна оценка препоръчва още две допълнителни условия, които е необходимо да бъдат изследвани по-нататък във връзка с вероятната устойчивост на продуктите на ОСР. Условието се отнасят до проследяването на наличието на действителен ангажимент за осъществяване на дейности за поддръжка на продуктите по ОСР, и на непосредствени стимули/санкции за (не)изпълнение на подобни дейности.

6.4. Препоръки за допълване на АДИ на ОСР Пловдив

АДИ на ОСР – Пловдив съдържа редица полезни предложения за актуализация, вкл. намаляването на броя на приоритетите, по-добрата структура на аналитичната и стратегическата части и ориентацията по посока на отчитането на аспектите на устойчивото развитие и опазването на околната среда. Екипът за междинна оценка предлага документът да бъде допълнително актуализиран, за да отрази и настъпилите изменения в

стратегическия контекст на ОСР след нейното приемане. Конкретни аспекти на тази необходима актуализация са:

- Добавяне на предложения за теми и подходи за проактивно проучване на съществуващите водещи добри практики в ЕС за интегрирано териториално развитие и регионална/териториална добавена стойност на основата на широки партньорства и инициатива „отдолу-нагоре“;
- Даване на идеи за възможности за противодействие на утежнената среда за модерен и иновативен бизнес, в резултат на глобалната финансова криза.

Препоръчително е също АДИ да даде предложения за адресиране на спецификите на описаните в ОСР райони за целенасочена подкрепа, например чрез въвеждане на специфични процедури за улеснена подкрепа на определени категории проекти, които ще се осъществяват на тяхната територия. Следваща необходима актуализация на стратегията на АДИ е по-доброто отчитане на съществуващите специфични териториални дадености и приоритети на нейната територия, общности и целеви групи.

Друга препоръчана стъпка е предлагането на допълнителни критерии за избор на интервенции и координационни мерки, които да ограничат потенциала на ОСР за засилване на териториалните неравенства. Подобни мерки могат да включват: допълнително уведомяване на по-изостаналите общини и целеви групи за разкрити процедури, провеждане на обучения за проектни дейности и по-общини инициативи (МИГ-Лидер, регионален маркетинг, алтернативен туризъм и др.), координация и поемане на подготовката и управлението на проектни интервенции за тези общини от страна на областната администрация.

Необходимо е също АДИ да направи предложения за разнообразяване и увеличаване на обема на прилаганите партньорски подходи във връзка с ОСР, с оглед по-активното ползване на улеснените възможности (в резултат на евро-членството на нашата страна) за партньорски проекти с организации носители на добри европейски практики. Подобни подходи могат да допринесат за значителното увеличаване на настоящите възможности за

обществено и партньорско участие, за прозрачност и интерактивност на териториалните администрации.

6.5. Препоръки за подготовката на ОСР 2014 -2020

Екипът за оценка препоръчва няколко принципни аспекта във връзка с бъдещата подготовка на ОСР 2014 – 2020. Един от тях е ранното започване на този процес, още през 2011 г. Подходящо е при него да бъдат приложени на практика най-подходящите от установените възможности за териториално партньорство на територията на ЕС, които да доведат до по-широк интерес и по-значим принос на местните общности и инициативните групи и като цяло до по-висока обществена полезност на новата ОСР. Препоръчително е още обсъждането на възможностите за въвеждане на съществуващи добри практики в ЕС за интегрирано териториално развитие и приоритетното прилагане на тези с по-висока добавена стойност за конкретните специфики на област Пловдив.

Независимо от нейните по-скоро координиращи функции, областната стратегия не е просто механизъм за изброяване и отсяване на възможни теми за национална и международна публична подкрепа. Нейната основна функция, възложена от Закона за регионално развитие е да бъде инициатор, двигател и медиатор на процесите в рамките на територията на областта. Основната задача на стратегията е да очертае основните приоритети на областта и да изведе тези от тях, които трябва да доминират през съответния планов период. След това тя трябва да обедини усилията на отделните общини или групи общини в проекти с клъстърен характер и постигането на висок синергичен ефект.

Международната практика на територията на ЕС сочи, че конкретната добавена стойност на териториални документи с подобен характер е именно синтезът и модулирането на автентични местни приоритети, които да отразяват териториалните специфики и процеси. Подобни автентични приоритети могат да послужат не само за целите на отсяването на общинските проекти при тяхното кандидатстване по оперативните програми на ЕС, но и за мобилизиране на местните ресурси, и за привличането на потребители и предприемачи на

основата на конкретна тематична област¹¹. В случаите на по-оперативно и целенасочено взаимодействие с плановете за местно и регионално развитие, подобни приоритети дават необходимата основа за съществено подобряване на полезността и ефективността на техните интервенции.

Такава политика може да се води във всички сектори – например в сектор „Икономическо развитие” това е изграждане на индустриални зони, които да решат проблема за няколко общини, или в областта на околната среда – газификацията на група общини като средство за намаляване на замърсяването на въздуха, в областта на туризма – изграждането на съвременен зимен ски център в парк „Родопи”. Всички тези проекти биха ангажирали усилията на групи общини, а координацията им да се извършва от областната администрация или създадени структурни звена като органи за изпълнение на стратегията.

Подобряването на полезността на ОСР – Пловдив през периода след 2014 г. минава през два конкретни аспекта:

- добро познаване на актуалните местни потребности;
- издирване на съвременни и високо-ефективни подходи за удовлетворяване на тези потребности.

Оптимизирането на първия аспект (*добро познаване на актуалните местни потребности*) минава през конкретен набор от координационни подходи, насочени най-общо към подобряване на гражданското включване, и на осигуряването на канали за принос на местните общности, центровете за бизнес и регионално развитие, МИГ, академичната общност, застъпническите групи и представителните партньорски организации – за участие както в разработването, така и в осъществяването на ОСР – Пловдив. Подобни подходи могат да включват прилагане на т.нар. „форум подход”, създаване на постоянна гражданска

---

¹¹ Голям брой организации и техните публикации в ЕС третираат такива подходи и конкретни добри практики по тях, например изданието “RegioMarket: Guideline for Cooperative Regional Marketing” (<http://www.regiomarket.org/>).

„Областна приемна”, провеждане на серии от концептуални срещи с основните партньорски организации на територията на областта, и др.

Осъществяването на втория аспект за по-голяма полезност на ОСР (издирване на съвременни и високо-ефективни подходи) минава задължително през осъществяването на самостоятелни тематични проучвания за такива подходи, както и през участие в партньорства с практически, изследователски или развойни центрове и организации, които успешно осъществяват такива подходи.

В цялостният аспект касаещ подготовката на Областната стратегия за следващия планов период, особено актуални са препоръките от проведеното седмото заседание на Комитета за наблюдение на Оперативна програма „Регионално развитие” в края на месец ноември 2010 г. Лично министърът на регионалното развитие и благоустройството отбеляза, че българските региони ще определят приоритетите на оперативната програма ”Регионално развитие” за периода 2014 – 2020 г. Основен проблем, който беше посочен е съществуващата централизация и необходимостта регионите сами да определят в каква посока и по какъв начин ще се развиват след 2013 г. През следващите няколко години те ще трябва да изготвят своите приоритетите и проектите за следващия програмен период, като беше поет и ангажимент за подкрепа на дефинираните от първостепенна важност сфери. В тази връзка от голямо значение е координиращата роля на Актуализирания документ за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Пловдив и доброто партньорство между областната администрация, общинските власти, бизнеса, неправителствения сектор и регионалните структури на държавната власт.

Приложение 1: Определения за категориите индикатори за вложения, продукти, резултати и въздействия¹²

Индикаторите за ресурси/вложения се отнасят за бюджетите, разпределени за всяко ниво на подпомагане. Финансовите индикатори се използват конкретно да се отчита прогресът по отношение на (годишното) договаряне и изплащане на средствата, отпуснати за избираемите разходи по различните операции, мерки или програми.

Индикаторите за продукт се обвързват с конкретни дейности. Те се измерват във физически или финансови единици (напр. дължина на ремонтирания железен път, брой на фирмите, получили подкрепа, и др.)

Индикаторите за резултат отчитат прекия и непосредствен ефект върху преките бенефициенти от конкретна интервенция. Те предоставят информация за настъпилите промени, например, на поведението, капацитета или представянето на бенефициентите. Тези индикатори могат да бъдат с физически (намаляване на времето за пътуване, брой на сполучливо назначени обучаеми в програми за квалификация, изменения в броя на пътно-транспортните произшествия и др.) или финансов характер (размер на привлечения капитал в частни предприятия, намаляване на транспортните разходи и др.).

Индикаторите за въздействия се отнасят до косвените въздействия от дадена интервенция, надхвърлящи нейните непосредствени ефекти. Съществуват две основни категории на такива въздействия:

- Специфичните въздействия са такива, настъпващи след определен период от време, но са непосредствено свързани с предприетите дейности и преките бенефициенти.
- Глобалните въздействия са по-дългосрочни и касаят по-широкото население.

---

¹² INDICATIVE GUIDELINES ON EVALUATION METHODS: MONITORING AND EVALUATION INDICATORS, Working Document No. 2, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd2indic_082006_en.pdf

Приложение 2: Таблица за качествена оценка на изпълнението на приоритетите и мерките на Областна стратегия за развитие на област Пловдив

Приоритет/мярка на Областна стратегия за развитие на област Пловдив	Качествена оценка на изпълнението
Приоритет 1: Ускорен растеж и повишена конкурентноспособност на местната икономика	
Мярка 1.1. Развитие на изследователската дейност, технологиите и иновациите	+
Мярка 1.2. Изграждане на бизнес мрежи и клъстери	+
Мярка 1.3. Развитие на информационни и комуникационни технологии в областта на публичните услуги и бизнеса	+
Мярка 1.4. Усъвършенстване на местната бизнес инфраструктура (индустриални зони и др.) и създаване на бизнес инкубатори и бизнес центрове	+
Мярка 1.5. Стимулиране развитието на хранително – вкусовата промишленост	+
Приоритет 2: Развитие на конкурентно селско и горско стопанство и подобряване на условията на труд и живот в селските райони	
Мярка 2.1. Подпомагане приспособяването на фермерите към изисквания на Европейските стандарти и развитие на професионалното обучение в областта на селското стопанство	+
Мярка 2.2. Насърчаване производството на традиционни (зеленчукопроизводство, овощарство и етерично-маслени култури) земеделски култури и подпомагане създаването на организации на производители	-
Мярка 2.3. Модернизиране на стопанствата и стимулиране на кооперирането за внедряване на нови технологии и продукти	-
Мярка 2.4. Стимулиране използването на пустеещи земи	-
Мярка 2.5. Реконструкция и разширяване на хидромелиоративния фонд	+
Мярка 2.6. Насърчаване и ускорено развитие на лозарството и винопроизводството	+
Мярка 2.7. Подобряване и развитие на инфраструктура, свързана с развитието и адаптацията на земеделието и горите (Изграждане на тържища и сертифициращи лаборатории за улесняване достъпа до услуги на местните земеделски производители)	+
Мярка 2.8. Подкрепа на производителите на биологични и екологично чисти продукти по съвременни технологии	-
Мярка 2.9. Опазване, възстановяване и икономическо развитие на селата и подобряване качеството на живот в селските райони	+
Приоритет 3: Развитие и модернизация на техническата инфраструктура	
Мярка 3.1. Развитие и усъвършенстване на пътната и железопътна инфраструктура	++
Мярка 3.2. Предотвратяване на рискове (природни и технологични) чрез разработване и прилагане на изследователски проекти и планове за управление на риска в районите с активна свлачищна дейност. Реализация на програми за превенция и укрепване на свлачища в районите с активни геодинамични процеси. Корекции на реки, изграждане на нови и рехабилитация на съществуващи брегови съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите	+
Мярка 3.3. Изготвяне и реализиране на проекти за алтернативно водоснабдяване, развитие на водопреносната мрежа и изграждане на канализационни системи във всички населени места в областта	++
Мярка 3.4. Газификацията на населените места, икономическите и промишлени зони в областта и развитие газоразпределителната мрежа	++
Мярка 3.5. Внедряване на цифрова комуникационна и преносна инфраструктура	+
Мярка 3.6. Изграждане на екологична инфраструктура (водопроводи, пречиствателни станции, депа и инсталации за преработка на отпадъци)	+

Мярка 3.7. Изграждане на системи за устойчив градски и междуселищен транспорт	+
Приоритет 4: Усъвършенстване на социалната инфраструктура, подобряване на социалната среда и развитие на човешките ресурси.	
Мярка 4.1. Ориентиране на образованието към изискванията на бизнеса, повишаване неговото качество, оптимизиране мобилността на работната сила чрез обучение през целия живот	+
Мярка 4.2. Подобряване поддържането на учебните и лечебните заведения, както и на културните институции	+
Мярка 4.3. Предоставяне на по-качествени и достъпни здравни услуги	-
Мярка 4.4. Създаване на условия за достъп на хора в неравностойно положение до обществените сгради и съоръжения	+
Мярка 4.5. Благоустройство на населените места	++
Приоритет 5: Опазване и устойчиво ползване на природното и културно наследство	
Мярка 5.1. Ефективно управление на съществуващите защитени територии и резервати	+
Мярка 5.2. Предпазване от замърсяване на повърхностните и подпочвените води и подобряване качеството на питейната вода	+
Мярка 5.3. Разработване на програми за възстановяване и поддържане на територии с екологични проблеми, както и за намаляване на вредните емисии във въздуха	+
Мярка 5.4. Популяризиране на богатото природно и културно наследство	+
Мярка 5.5. Съхранение и поддържане на културно-историческите паметници	+
Мярка 5.6. Стимулиране на археологически изследвания и дейности, свързани с консервация и реставрация	-
Мярка 5.7. Обвързване на културата с бизнес-дейности и развитие на меценатството	-
Приоритет 6: Развитие на устойчиви форми на туризъм	
Мярка 6.1. Развитие на туристическите атракции и улесняване достъпа до туристически обекти	+
Мярка 6.2. Подобряване на туристическото обслужване	+
Мярка 6.3. Подобряване на рекламата на обектите от туристически интерес и изграждане на мрежа от информационни центрове за туризъм	+
Мярка 6.4. Развитие на традиционните (балнеоложки, рекреативен, културно-исторически и др.) и алтернативни форми на туризъм	+
Приоритет 7: Насърчаване на регионалното и местното развитие и партньорства за интегрирано развитие	
Мярка 7.1. Укрепване на структурите на местно ниво с цел повишаване на административния капацитет за стратегическо планиране	+
Мярка 7.2. Организиране на обучения и семинари за разпространение на добрите практики в процеса на усвояване на финансовите средства от ЕС	+
Мярка 7.3. Улесняване достъпа на гражданите и бизнеса до административните услуги (чрез прилагане принципа на “едно гише”)	+
Мярка 7.4. Укрепване капацитета на администрацията на регионално и местно ниво в процеса на разработване и управление на проекти	+
Мярка 7.5. Обмяна на опит и добри практики, изграждане на мрежи в партньорство с области в България и региони от ЕС	+

Пояснение:

- ++ Висока степен на изпълнение на съответната мярка от Стратегията
- + Задоволителна степен на изпълнение
- Незадоволителна степен на изпълнение

Приложение 3: Анкета за прилагането на ОСР – Пловдив от страна на общинските администрации

Във връзка с изготвянето на междинната оценка на Областната стратегия за развитие на област Пловдив 2005 г.– 2015 г., екипа с помощта на Областната администрация се обърна към общините с молба за попълване на кратка анкета. От общините, които отговориха се получиха следните **резултати**:

Като **запознати в детайли** с Областната стратегия са посочили **57,15%** от общо попълнителите анкетата (и респективно **42, 85%** като непознаващи задълбочено стратегията). **Наличието на отдел/звено/експерт отговорен за изпълнението на Общинския план** за развитие е посочено в **28,57%** от общините. Ежегодно **приемане на отчетите по изпълнението на Общинския план** за развитие до 2013 г. е посочено **при повече от една трета (38,56%)**.

Всички общините (100%) отговарят, че са запознати със **Закона за регионалното развитие, правилника за неговото приложение и одобрените** от Министерството на регионалното развитие **методически указания** за актуализиране на стратегиите и плановете за регионално и местно развитие.

Извършване на междинна оценка на Общинския план за развитие съгласно действащата нормативна уредба е започнало само в една от общините.

Основната част от местните власти в област Пловдив **променят приоритетите, мерките и дейностите на плана за развитие при кандидастване по различни схеми за безвъзмездна помощ**, като само в една от анкетите е посочено, че промените се извършват на база задълбочен анализ, а при две от общините до момента не е променен първоначално приетия план. С изключение отново само една от общините, при всички останали е посочено, че не се спазват **графиците (сроковете) съгласно индикативната финансова таблица** към общинския план за развитие. Като **основна причина за разминаване с посочените графици** от индикативната финансова таблица **при всички общини е посочен недостигът на средствата**, а една от общините е посочила паралелно с това **настъпилите промени в приоритетите на плана и затруднения в администрирането** (в т.ч. недостатъчен капацитет при управлението на проекти).